

KELT.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Hirdetési díjak:

Határozott időre szóló hirdetésnek minden napra 30 kr. Nagyból és gyakrabbi hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelk Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus den Wollzeile 36.) Haasenstain et Voig (Wallfischgasse 10.) End. Mosse Publicistische Bureau Brünn. Haasenstain és Vogler hirdetés közv. irodája. Goldberger A. V. hirdetések felvétel irod. Budapesti Szervitater 6. sz.

Nyitóléri cikkek

garmond sora után 25 kr. fizetendő.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előzetesek és hirdetések küldendők.

AZ ÉRTÉKESB CÍKKEK DIJAZTATNAK.
Kéziratok nem adatkak vissza.

Szerkesztői szállítás:

Főtér 4-ik szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények címzendők.

Község és iskola.

Gyakran olvassuk a lapokban a panaszokat arról, hogy az iskolák ügye egy s más községben mily sok bajjal küzd, s a népoktatás biztos előremenetelének útjába száz meg száz akadály emelkedik. Tudunk községek itt a megyében, melyekből évek óta hallszik a panasz, hogy az iskolágy nincs rendben, a tanító fizetése, az iskola fenntartására szükséges tűzifa s egyéb is nem szolgáltatik ki kellő időben; e miatt kedvetlen a tanító, beteges az iskola élete, csak tengődik az egész oktatásügy. Némely iskolának nincs rendes számadása több évről. A tanköteleseknek nagy része nem jár iskolába. A mulasztásokat nem veszik kellő figyelembe. A fölmentést gondatlanul, tetszés szerint, s törvényellenesen kezelik. Az iskolák életfolyására és a közvizsgálatokra nincs elégséges felügyelet s több ilyenek.

Ha csak alaptalan s ki tudja mi személyes érdekek miatt keletkezett panaszok volnának az ilyenek, elhallgatnók, nem volna miért komolyabb figyelmet fordítsunk azokra. De — fájdalom — bizony nagyon sok helytt valóságosan alapulnak azok.

Miódólog hát ez közéletünk rendjén? Tíz éve, hogy a népoktatási törvény életbe van lépve; nem volt elég idő arra, hogy e nagyfontosságú, mondhatom, Magyarország élet-törvényének végrehajtására alsóbb és felsőbb közegek a legcélszerűsabb módokat, a legbiztosabb utat kikeressék? Az ország milliókat áldozott s kész áldozni tovább is arra, hogy a népoktatásügy virágzó életre fejlőd-jék: hol van a forrása azon átkos bajnak, hogy e szent cél a valóság felé oly nehezen halad? Lehet, hogy olyan helyeken, hol azelőtt semmi rendszeres népnevelés nem volt, látszik némi életrevaló mozgás, örvendés len-dület, de hogy olyan helyeken, hol azelőtt is volt rendes iskola, az eredmény a nagy áldozatoknak s azokból önként folyó várakozá-soknak nem igen felel meg — az is igaz.

Hol keressük e nagy baj okát? Én röviden abban keresem, hogy a községek a törvény pontos végrehajtására nem szorítottak rá; más szókkal: népoktatási köz-igazgatásunk nem elég szemes, nem mindig éber s nem kellő erős.

Állításomat egy példa kézzel fogható vi-lágosságban fogja feltüntetni. A megyei köz-igazgatási bizottság 1878. július hóban jött rá arra, hogy némely községekben a községi előjárások az iskola-mulasztások körül nem a törvény értelmében járnak el. Tehát tíz év kel-

lett arra, hogy e nagy baj csak észre is vé-tessek. Akkor a bizottság rendeletet adott ki, s megparancsolta, hogy az előjárások min-den hó végével az iskola-mulasztásokról pon-tos kimutatást küldjenek be a bizottsághoz, kitüntetve az igazolt és nem igazolt mulasz-tásokat, a mulasztásokért behajtott bünteté-seket s azoknak hová-fordítását. Azóta telik a nyolczadik hónap, és tudunk községeket, melyekből egy hóról sem küldetett be kinu-tatás. Minő ébersége ez a közigazgatásnak! Tovább is beszélhet a példa: A községi bírák felelősök arról, hogy a makacs mulasztók a törvény értelmében büntetessenek. Minden községben szerekre megy a mulasztások szá-ma, hát ki hallotta, hogy valahol csak egy bírói s feleletre szólítottak volna a bünteté-sek elmulasztásáért!

Ilyen világossággal beszélő példát hoz-hatni fel a tankötelesek számbavételéről s felhajtásáról is.

Plyet, csakhogy sokkal keserűbben szó-lót, főképp az államsegélyvel való eljárá-sokról, s az azokról való számadások kezelésé-ről idézhetnénk. Keserves, bosszantó, valóságos bűnös dolgok volnának azok, melyeket itt el lehetne beszélni, s a melyeken rendszeret és törvényt tisztelő ember csak megbotrán-kozhatnók.

Elhagynom ezeket, s ismétlem, hogy a népoktatásügy kellő haladásának közvetlen előláló akadályai az, hogy a községek-ben a törvény nem hajtatik végre.

Hajtsassék tehát végre a törvény. A tanfelügyelő ne bujjék el a táj között, ha-nem lássa, hallja, nézze maga szemével a bajokat, figyelmeztessen, utasítson, komolyan szólítson, ha kell, maga utján felelősségre is vonjon olyan közegeket, melyek a törvényt végrehajtani nem akarják. A közigazgatási bizottság ne csak rendeletet adjon ki, ha-nem nézzon utána, hogy rendeletei teljesít-tettek-e, s ha nem, tegye meg azonnal a szükséges lépéseket rendeletei tekintélyének megőrzésére stb. — Így a hogy most men-nek a dolgok, maga a közigazgatás neveli belé a népet abba, hogy a törvényt számba se vegye. Ellenben ha a közigazgatás elég szemes, mindig éber, s kellő erős lesz, és a törvényt pontosan végrehajtja, sebb nép-nevelés, s annak nyomán értelmesebb nép nem lesz a világon, mint Magyarországon.

Háromszéki.

— Az országgyűlési szabadelvű-párt tegnapi délutáni értekezletén Szontagh Pál elnök bejelenti, hogy Gorove István a párt felkérte.

— Hat napon át egyetlen egy árva lövést sem tenni! Az lehetetlen, felelt a vadász. — Tudod mit, szolt Javiole, kezét Ferencz mellére téve, neked itt belől nincs semmi! . . . S ha azt mondd valakinek, hogy fűvérem vagy, megmondom, hogy hazudsz!

Feri öklére fogta fegyvere csövét s nagyot csapott agyával a pázsitra.

— Teremtette, ha nem volnál nővérem! . . . mondá borzasztó hangon.

— Nos akkor? . . . felelt vissza Javiole, keresztbefont karokkal megállva előtte.

Szünet állt fél E perczen Mártha, ki a mezőről jöve, egy kosár gyümölcsöt vitt kezében, elhaladt előltök, dővözölve a téstvérpárt.

— Igaz, hogy nagyon fiatal! mormogta Fe-ri, kinek haragja elszállt mint a pára.

— Alig husz éves, felelt Javiole.

— Nő jól van! elmegyek, igérem.

— Oh! te rozsi fiú, mint megbusítottál volt! kiáltott fel Javiole karjai közé szorítva őt.

— Tehát holnap! szolt Feri vig kedvvel.

Azzal fűtyintott Jacquot-nak, s tovább ment. Feri megtartotta szavát; átköltözése sem sok idejébe, sem sok bajába nem került; nem igen volt egyéb portékája, mint kutyája, puská-ja, egy régi vadásztársasága, s egy szűz fehér faláda, melyben csekély ruhamentes s töltyéneit tartotta. A két szék, asztal, nyoszolya s a kuny-ó maga, egy szegény asszonyé volt, ki azt neki évi husz tallér fizetésért adta ki bérbe. Másnap reggel kora hajnalkor Feri már munkájának volt. Délben Javiole bemutatta őt Mártának; a vad-ász elfogott volt már egy fiút, ki a majorba lo-pózkodott, helyreigazított husz méternyi kerítést, s megtisztogatta a veteményes kertet sok pusztító rovartól, mely egészen belepte volt. Mi pedig a tengeri nyulat illeti, szolt Feri, van nekem önom az ők szolgálójukra, s megmutatjuk, hogy meg is is tudjuk enni őket.

résének engedve, a tiszteltbeli elnökséget elfo-gadta. Az értekezlet a jelentést éljenzással tuda-másul vevén, ezután Falk Miksa ajánlatára társ-elnökök egyhangulag Vize olyi Gusztávot vá-lasztotta meg.

Tisza Kálmán miniszterelnök előterjesztést tett a berlini szerződés tárgyában.

Az értekezlet helyesléssel elfogadta a mi-niszterelnök által ajánlott és ügyben követendő eljárás módját.

Ezzel az értekezlet eloszlott.

Külföld.

A keleti ruméliai állapotokról írja a „Politische Correspondenz“ Filippopból február 8-áról:

A keleti-ruméliai bolgárok ellenállása a ber-lini szerződés végrehajtásával szemben aggasztó mértékben nyilvánul. Otlukikoj (tatár-bazarsziki kerület) 1500 lakosa levelet intézett Sztolipin tábornokhoz, Keleti-Rumélia fő kormányzójához, a melyben így szólnak: „Mi kénytelenek vagyunk elhanyagolni dolgainkat, a melyektől családunk élete függ, hogy megszerezzük azokat az eszközö-keket, a melyekkel visszatartásuknak a szultán ka-tonai és politikai tekintélyét.”

Általános megutálatást okozott az a vakme-rőség, is, a melylyel a kelet-ruméliai bizottságot támadják meg a bolgárok. Kiszil-Agacs (szilinniai kerület) 400 bolgár lakosa formális hadat izent a nagy hatalmak ezen képviselőinek. A nyilvánosság elő szánt táviratokban így szólnak ezek a hős bolgárok: A kelet-ruméliai bizottság szerződés statutumának köztudomásra hozott része nagy iz-gatottságba ejtette kerületünket. Mi el vagyunk határozva, hogy inkább meghalunk, hogysem le-mondjunk a szabadságról; mi nem akarunk el-vájni északi testvéreinktől, sem alávetni magunk-at a szultán hatalma alá. Az ottomán kormányt a régi időkbel úgy ismerjük, hogy inkább meg-halunk ellene való harcban, hogysem alatta él-jünk. Európa tehát már most tudja meg, hogy a statutum végrehajtásának következményeire az-azok lesznek felelősek, a kik szétárbabolták ha-zánkat.

Ezen aggasztó helyzet dacára az oroszok olyan előkészületeket tesznek, a melyekből köv-etkeztetni lehet, hogy már márczius hóban kiűrik Keleti-Ruméliát. E gyors kiűrés okairól sok mindenfélét suttognak, s azt mondják, hogy az oroszok nem akarnak utjában állani a bolgárok mozgalmának.

Románia ellen nagyfokú ingerül-tég uralkodik a czárban és környezetében. A pé-tervári oláh követ, Ghika János tábornok ugyanis táviratilag tudatja kormányával, hogy a czár ál-tal adott muszka udvari bálon a minden oro-szok czárja nem viszonzotta az oláh.

Javiole most már mindent rózsaszínbén lá-tott, s esküvel állította, hogy ezentul semmi sem fog hiányozni házuknál.

V.

Mártha álta e korszakában nemét jáz elká-bultságnak érzé; a kényszerűség s saját ohajtása is, hogy mindent maga lásson, maga rendezzen be, ügyeljen föl, oly folytonos tevékenységben tar-totta, minőhöz azelőtt éppen nem volt szoktatva. Oly előrelátáshoz, a dolgok oly aprólékos megfi-gyeléséhez kellett esztét hozzá szoktatni, minőt ha boldogságának fénykorában másoktól látott volna gyakorolni, nagy bámulatra ejti őt.

A hirtelen támadt szélfuvallat, mely Páris-ból egyszerre a vidékre ragadta, s a vidékről ki a mező közepére, nem törte meg, esztételkésza-badon hagyta, de engedett neki időt elmélkedés-re. Hogy megvalljuk az igazat, nem nagyon vá-gyott mélyebben tekinteni szívébe, attól félve, hogy bánkodás érzését fogja ott találni, mi csak elszomorította volna. A legújában, legenyesebb, legerősebb léleknek is vannak néha órái, a mikor szeret ábrándozni; az elmélkedés, a multa való visszaemlékezés, könnyen erre csábíthatta volna Neulise kisasszonyt, ő pedig nem akart engedni a kísértésnek. A légkör, melyben nővére élt, nem számúra való volt, s meggyengítette volna élet-ejét.

E szerint Mártha nem volt azzal tisztában, ha valóban boldog-e most, vagy csak belenyugo-dott sorsába; élt egy napról a másikra, s nem volt ideje mélyen bele pillantani lelkébe.

Kimagyarázhatlan valami, gyengeség, vagy háláérzet az elmúlt napok emlékéért, ösztön ötétk arra, hogy megtartsa minden szép ruhát, s mind azt, mivel régebb boldogsága napjaiban fel-disztette magát s elzárta egy nagy ruhátár-ba. Néha vasárnaponként Grisoliba telepi ad-sók első idejében eszébe jutott felnyitni e sár-ka-

követ üdvözlését s a czár hidegen és némán haladt el Ghika előtt és csak mikor jó előre ha-ladt, akkor fordult kissé hátra s roppant magas tonusból így szolt oda az oláh herceghez amugy félvállról: „Parancsot adtam, hogy csapa-taim megszállják Arab-Tábiát.”

Másutt a csizmatakarítóval is tisztessé-gesbben bántak, mint a czár az oláh követtel. Ez a jutalma a famosus oláh-muszka szövetségnek. Ez egy.

De még egy másik tény is fölötte jellemzi, mennyire szeretik Pétervárott az oláh „szövetség-est.” Ugyanis a muszka kormány Stuart buka-resti orosz miniszter-resident, kit ily állásra az az oláh fejedelemiség függetlenítése alkalmából és tiszteltetére emeltvált a czár, visszahívta s Péter-várra a külügyminiszterium levéltárának főnökévé nevezte ki, helyébe pedig Bukarestbe nem ujra miniszter-resident vagy követet nevezett ki, mint Oláhország méltósága megkívánta volna, hanem az eddigi jászvárosi muszka konzult, Jakob-son-t alkalmazta egyszerűen mint „ügyvivőt.”

A Dobrudzából érkező hírek kedvezők, neve-zetesen a falusi nép hírt szerint nagyon meg van elégedve, hogy a román kormány, egy ott eddig nem ismert egészségügyi szolgálatot hozott be és katonai orvosai által is ingyen osztat szét orvos-szereket a gonosz lázokban szenvedő falusi lakos-mág közt. Tegnapielőtt Dobrudza költségvetése 1879-re adminisztratív uton állapított meg. E szerint a bevételek 3,250,000, a kiadások pedig 3 mil-lió 115,512 frankra tüzettek ki, ugy hogy még 134,487 frank fölösleg marad.

A közvetlen adók 300,000 frankot tesznek ki. A közvetett adókhoz a vámjövodelemek 2,000,000, a dohányvásárlás 100,000 frankot, a bányedíjak 50,000 frankot és a szeszvásárlások szintén annyit szolgáltatnak.

Politikai körökben arról beszélnek, hogy Ver-nesku, a nemzeti szabadelvű párt egy új elága-zásának vezére be fog lépni a kabinetbe. Tény, hogy Bratianu az u. n. centrummal teljesen szakított, s hogy ezért Boersco belépéséről többé nincs szó. Azt is állítják, hogy mielőtt Rosetti a külföldről nem tér vissza, a kabinetben semmiféle változás se fog beállani.

A legújabb „kék könyv a keleti kérdésről” a következő sürgönyöket tartalmazza a novi-bazá-ri kérdésről:

Lord Salisbury sir Layardhoz. Külügyi hi-vatal 1878. aug. 31. A nagyvezér óhaját, melyet Exciád f. hó 27-iki sürgönye velem tudatott, tel-jesítém és az osztrák-magyar kormányt sürgősen figyelmeztetém, hogy adja ki a szükséges paran-csokat a csapatok Novi-Bazárba való előnyomulá-sának beszüntetésére. Exciád felhatalmaztatik érte-síteni a portát, hogy a királyné kormánya ily ér-

rényt; kihúzta a fiókokat s bele mélyesztette ke-zét a szalagok, csipkék, a mult e gazdag hiába-valóságai közé. Mártha csak ujja hegyével érint-ve is e tárgyakat, hallani vélte a keringők zené-jét, látta a csillárokból alázódnó gyertyafényt sok-szorosan visszaverődni az óriási tükrökben, s ugy tetszett neki, hogy a színház, vagy báterem, for-ró légkörét lehelte be. Egy napon érezte, hogy e visszaemlékezéseknél szeméi könnyűekkel telnek meg; gyorsan betolta a fiókokat, s többé nem nyitotta ki.

Mari megnyugtatta, az élet anyagi oldalára nézve, semmivel sem érezte magát rosszabbul Grisoliban, mint Rambouillet-ben. Sőt némi rész-ben oly jól érezte magát e félrevonultságban, mint tán soha sem az előtt. A toladok, az idegenek nem vonták el tőle nővérét, minden perczen lát-hatta, körülte lehetett. Elhozta volt magával ki-csiny könyvtárát, mind csupa érdekes mű, me-lyekben szelleme élvezetet lelhetett, zeneműveit, melyek vigaszt nyújtottak s megédesítették szá-mára a magány óráit; semmi nem fosztotta meg őt attól a mit szeretett, miben kedvét lel.

Miután a reggelt s délutánt varrásnak szen-telte, mihez kora gyermekége óta hozzá szokott volt s örömmel tette, köze-köze felpillantva, s gyönyörködve a szép, mosolygó tájba, vagy a vé-kony felhőkkel bevonatott félséges színváltozataiban; olvasás és zenében keresett szellemibb foglalkozást s kéjjel szítta be annak elandaltó hatását.

Könyve és zongorája felnyitva állott a fe-jérneműs kosár mellett: gyöngöden pillantott if-júsága e hű társaira, s este Mártában és Peche-rean urban oly halgatósága volt, melyet legjob-ban szeretett. E boldogság teljesen kielégítette őt. Néha elgondolkodva, fel sem bírta fogni, hogy nem költözött ki Orbigny asszony ide e mezei-lakba, hol sok oly kötelességtől fel lett volna mentve, melynek betöltését a világ, ha küzte-ünk, azt megköveteli.

telembe szolt, de a török minisztereket ismételtlen figyelmeztette a legkomolyabban, hogy ha az osz-trák-magyar nép rokonszenveit elvesztik azzal, hogy vonakodnak Andrásseyval Bosznia occupációjára néz-ve egyezményt kötni, a legközebbi belső válságnál komoly okuk lesz ezt megbánni.

Salisbury sir Elliothoz: Külügyi hivatal, 1878. aug. 31. A porta attól tart, hogy az albánokat nem fogja visszatartani, ha az osztrák-magyar csapatok Novi-Bazárig nyomulnának; ez okból azt óhajja, hogy az előnyomulás egyelőre ne történ-jék meg. Az értesülésekből, melyeket a királyné kormánya kapott, kitűnik, hogy az albán lakosság nagy izgatottságban van. Ezért igen órlódik, ha őn gróf Andrásst figyelmeztetné a porta aggodal-maira és arra, hogy a nehézség békés megoldásá-hoz nagy mértékben járulna azzal, ha az osztrák-magyar csapatok Novi-Bazár felé nyomulását, a mennyiben ez stratégiai veszély nélkül lehetséges, elhalasztaná. Exciád egyuttal biztosítja gróf An-drásst, hogy a királyné kormánya mitsem mulasz-tott el, hogy a török kormányt az osztrák-magyar óhajok iránti előzékenységre bírja.

A képviselőház ülése.

— Február 19. —

Az indítványkönyvben újabb bejegyzés nem foglaltatik; az interpellációs-könyvben be van je-gyezve Madarász József interpellációjára a val-lás- és közoktatásügyi miniszteriumhoz, a magyar nyelvnek a községi iskolákban kötelező tanítárgy-gyá való tétele tárgyában, s Németh Albert interpellációjára a boszniai tartalékosok hazabocsá-tása tárgyában.

Ez interpellációk az ülés végén fognak be-terjesztetni.

Következik az 1879. költségvetés általános tárgyalásának folytatása.

Grünwald Béla elfogadja a kormány ál-tal előterjesztett költségvetést, de nem valami nagy lelki megnyugással, nem ugyan azért, mert a pénzügyi helyzet aggasztja, ez erőteljes nemze-tiséget sohasem őlt még meg, tanu erre a tör-ténelem: de aggasztja a morális deficit, mely rendezett pénzügyi államot is tönkre tehet. Egy állam költségvetése nemcsak a számban áll, ha-nem visszatükrözi az állam céljait, törekvéseit s eszközeit. Őt nem a számkok aggasztják, hanem a mi a számok mögött van. E költségvetés nagy mis-sió előtt áll, mely még nem találta bele magát az új viszonyokba, helyzetbe, egy szóval a régi Magyarország költségvetése ez. Ezzel azonban nem azt akarja mondani, hogy az elmúlt korszakot kicsinyli, ellenkezőleg, tisztelettel említi fel, mint olyant, mely a mostani korszakának sok tekintet-ben magasabbban áll. A régi korszakot a munici-palis szellem jellemezte, a nemzet védte jogait s javait s a municipiumokban találta fel a legna-

E mély lelki nyugalom látása bámulatra ej-tette Mártát, ki titokban szemlélte néha nővérét, miatt Mari elmerengve nézte a nap fényétől elárasztott, vagy eső homályába burkolt, közeli erdőt.

— Valjon észre sem veszi, hogy mennyire egyedül maradtunk? gondolta magában ilyenkor.

Tul felől, azon ragyogó fény. mely Mártha multját körülfolyta s mely közepette ő oly hosz-szas időn át élt, részben szétfeszírozott; tisztában látta a dolgokat maga körül, s késő elmélkedések következtében most fogta fel ama jellemánya-tokat s sajátos eszmemenetet, melyekhez Or-bigny asszony tán maga is utángondolás nél-kül lelke mélyéből ragaszkodott. Mari, ha lehet így kifejeznünk magunkat, csak belvilágában élt, hogy a szó teljes értelmében boldog legyen, neki nem volt többre szüksége, a legszerűbb jólétre, elvonulva valamely félrevaló, ismeretlen helyre, és hogy valaki legyen, ki vele ez elvonultságot megossza; de e bármilyen kényelmet, e he-lyet, hová félrevonulhasson, Mari nem lett volna képes megszerezni magának. Minden akadály meg-riasztotta azonnal: az ellentállás erőteljes találat, az életfentartás bármely egyes részlete zavarba ejtette, s sajátos fénkségeit, habozást mutatott minden dolgonál, melyek a külföld feltételeihez tartoznak.

Lelekesültség, mély belátása, szeretetreméltó komoly tevékenysége, valódi észlelő tehetősége mindig kitűnt oly dolgoknál, melyek a sajátét észt illették. Mint zárdaszűz, hiábaért ép oly álba-tossággal, önmegadással, hitességgel meg tudott volna halni, mint egy vőtanu; mint királynénak in-kább elszáradt volna a keze, mint hogy valamely sz-éssely vagy gyávaságot tanúsít okiratot aláírjon; mint nő és anya hasonló lett volna a szentírás-beli asszonyhoz, egyesítvén a leghűbb szeretetet, a legfenségesebb kötelesség érzetével.

(Folytatása köv.)

A „KELET” TÁRCZÁJA.

A KÉT NŐVÉR.

Elbeszélés.

Írta:

ACHARD AMÉDEE

IV.

(Polytás.)

— Oh! uem nagy dolog az egész, s rövi-den elmondható. Elhalt urnóm unokahúgai, mond-hatni léányai, bajban vannak. Ez ifiak és én, mindössze is csak három fejrőnk.

Férfia volna szükség a házánál. . . .

Neked jó erős karjaid vannak, jer oda.

— Én! Oda menjek!

— Miért ne! Azt hiszem nem a harangozó dolgáról van szó! Orbigny asszony eláste, hogy valamennyi vadját kipusztított jószágairól, ugy hogy az embernek fáj a lelke miatt!

Azt hiszem, csak tartozol most valamivel gyermekeinknek.

— Hogy bezárkozzam oda egy majorházba!

— Nő bizony szerencsétlenség is az! . . .

Egy majorházba, hol jó fejér cipőt eszel, van szárazfa elég, s ajtával, ablakkal jól ellátott külön szobád, hol ha kedved tartja megházasod-nod, másodmagaddal is elférhess.

— Megvárni fegyveremről, itt hagyni Jac-quot-t!

— Hát ki mondja neked, hogy itt „hagyd Jacquot-t?” kiáltott fel Javiole, mialatta vörös sző-rű kutyá farkát kezdte csóválni. Hat napon át pi-henni fog melletted, s a hetedikén elmehezt vele az erdőbe.

gyobb támogatást a nemzet szabadságának s jogainak védelmére. E tisztelet a miniszteriumok iránt az ujjabb időkig sem csökkent, mert a közigazgatás most is ez alapon áll.

De nagy szerencsétlenség, hogy a municipalis felfogást oly korba is áthoztuk, melyekben már más viszonyokkal, más körülményekkel van dolgunk. Azelőtt az államhatalom fenyegette érdekeinket, ma az államhatalom kezeink közt van; azelőtt az államhatalom volt legnagyobb veszély jogainkra, szabadságunkra nézve, most ez a főszék, melylyel boldogságunkat eszközölhetjük. Sokkal nagyobb veszély rejlik a nemzetiségi törekvésekben.

Ha a nemzeti képviselők aspirációt elnézünk, akkor nagyon könnyen elveszthetjük önállóságunkat. Minden erővel arra kell törekednünk, hogy a magyar államiaság eszméjét érvényre emeljük; ránk nézve az állam eszköz, hogy a nemzeti uralkomant fenntartsuk. Ebből önkényt követezik, hogy mennél erősebb az állam, annál erősebbek vagyunk mi benne, s viszont. Egészmagunk tartásának meg kell tehát változni; arról van itt szó, hogy egy uralkodó nemzet fenntartás uralkodásának eszközei; nem lehet feladatunk az állam hatalmát megbénítani, hanem inkább képesé tenni a nagy nemzeti missió betöltésére.

Egyedül állunk a történelemben oly négygyánant, mely saját állami hatalmának opponált, mely gyöngyövé teszi saját államát, a helyett hogy e küzdelmekre megengedjen. Közigazgatásunk az oppositíószerűség tárgyalásánál is. A mai közigazgatás szelleme nem felel meg a mai Magyarországnak, mások most az igények, melyeket kielégíteni kell, s ezek a közigazgatástól várják kielégítést, Közigazgatási szervezetünk nem olyan, mely biztosítaná az állampolgárok érdekeit; nem kívántuk meg az illető hivatalnokoktól, hogy a közigazgatáshoz mind elméletileg, mind gyakorlatilag értenek. Ez által ezer meg ezer érdekeket sértettünk meg, s ha még az állam alattas közegei a kormány vadal való helyzetétét is kérhetik, mindenki belátja, hogy a közigazgatás nem felel meg a nemzeti igényeknek. De az egyéni szabadságról is megtekerünk, s tág létet engedünk az alattas közegek önkényének. Hibáztunk abban is, hogy lehetségesé tettük, miszerint oly közegek bizassanak meg a közigazgatási hatalommal, kik az állam alapjait aláássák, kiknek céljai egyenes ellentétben állanak a magyar nemzet aspirációjával, kik a magyar állam egyenes ellenségei. A legutolsó felekezeti tanító is dacolhat az államhatalommal, a tanulók szívóba gyűlöletet csepegtet a magyar állam ellen, — világos tehát, hogy a közigazgatási szervezet határozottan veszélyeztet az állampolgárok érdekeit. (Élénk helyeslés jobbról.)

Páldalom, ez a közigazgatási organismus visszahat magára az államra is. Azt hallotta szónok a képviselőházban emlegettetni, hogy hiteltünk elveszett a külföld előtt, meglehet hogy igaz, meglehet hogy nem; az azonban tény, hogy ez a közigazgatási organismus alássa a magyar állam erkölcsi alapját. Egy államban sem fordul, nem fordulhat elő az az eset, hogy közigazgatási hivatalnok büntetlenül sérthesse meg az állam érdekeit. Ebben fekszik a mi gyengeségünk, ebben voltunk mi erősebbek a régi korban.

Ez a szűke nemzet és bátor nemzet most minden kis szűke örszerezen, elveszté hitét parlamentárismusában, állami fennmaradásában, s kiselkölég lemond a jövőről. Minél veszélyesebb helyzetünk, annál nagyobb kötelezőségeink viszonyainkat megjavítani, különösen a mi a belviszonyokat illeti, nincs oly baj, melyet el ne tüntethetnénk. (Élénk helyeslés jobbról.)

A nemzetiségi mozgalom ujjabb időtlen nagy hullámokat vert egész Európában; mi eddig csak tárgya voltunk a mozgalomnak, csak azt néztük mi veszélyes reánk nézve, de nem azt, hogy mit használhatunk fel saját érdekeinkre nézve. Nekünk kötelezősünk erős, magyar államot alkotni.

Ha körültekintünk e hazában, azt látjuk, hogy a magyar annyira föltulmulja a többi nemzetiségeket minden tekintetben, hogy csak a magyar faj lehet hivatalos nemzeti államot alkotni, s a magyar elem uralkomant megdönthetetlenül fenntartani. Minél magyarabb politikát üzünk, annál nagyobb szolgálatot teszünk az európai civilizációnak. Nagy missió áll előttünk, ennek megvalósítására, minden eszköz meg van, csak egy nincs, a kifogástalan szervezet. Ránk nézve a közigazgatási állami szervezése a lét és uralom kérdése. — Olyan közigazgatásra van szükségünk, melynek közegei hűk az államhoz, az állam hatalmának megszilárdítása fekszik szívóknak. A nemzet egész öntudatlanul savorag a közigazgatás megváltoztatása után, ezt várja a kormánytól, várja, hogy rendben tartsuk e kis országot, s benne biztosítsuk a magyar nemzet hatalmát. Sajnos tény azonban, hogy a nemzet nem bizik e tekintetben parlamentárismusában, a nemzet azt hiszi, hogy egy valódi nagy nemzeti politika lehetetlen a parlamentárismusal.

Nekünk feladatunk az, hogy adjuk meg az államnak, ami az államé, a kormánynak a mi a kormányé, s az egyesnek a mi az egyesé; hogy az idegen elemek lassanként a magyar államba olvadjanak.

Ha nálunk a parlament csakis a liberalizmus kifolyása volna, szónok nem nagy sujt fektetné rá; de a parlament sem egyszerű törvény hozó testület, hanem a magyar nemzet solumboma. A

nemzet azonban kezdi hitét veszteni a parlament-jében, mert ez nem sokat ügyel a nemzeti aspiratiókra. Ha parlamentünk a magyar államiaságnak főszékve lesz, akkor fog a valódi politikai nívóaura emelkedni. Meg van győződve, hogy ha a kormány is identifikálni fogja magát a fentebb kifejtett eszmékkel, akkor meg fogja alapítani a magyar állam, a magyar nemzetiség uralmát. Ha a kormány feje is identifikálni fogja magát ezen eszmékkel, nevé még bukásába is tisztelni fogják, mert szőlő dicsebbnek tartja megbukni nagy eszmékkel és nagy törekvésekkel, mint uralkodni nagy eszmék és törekvések nélkül. (Általános élénk helyeslés.)

Ismétli, hogy a szőnyegen levő költségvetést általánoságban a részletes tárgyalás alapjául elfogadják. S ha beszéde elején kijelentette, hogy azt nem teszi nagy megnyugvással és lelkesedéssel, a mit azt hiszi, beszéde folyamán eléggé indokolt, teszi azt abban a biztos reményben, hogy állami életünk főfactorai, a kormány indittatva fogja magát érezni, hogy mindent el fog követni, mikép az ismét kifejtett eszméket valóítsa. S e reményben szőlő beszédét ezen óhajással végzi: adja Isten, hogy úgy legyen! (Élénk helyeslés.)

Men de Bódog hosszú s lényegtelen beszédében bírálja a költségvetést, mit nem fogad el. Pártolja Simonyi Ernő határozati javaslatát.

Jókai Mór. Régi igaz mondás az, nehéz magyar embernek lenni, ő hozzáteszi: még nehezebb magyar kormányfőnek lenni. Számolni kell ezeknek az adott helyzetekkel figyelembe kell nekik venni Ausztriát, Horvátországot, ezekkel vagy meg kell aludni, vagy megküzdeni. Megalkudni nem képesek úgy, hogy a nemzetet kielégítsék, második esetben, ha megküzdenek, Európa mindig ránk teszi kezét, acióknban megakaszt vétőjával. Németország és Oroszország roppant terünkbe kerül nekünk, a mit kicsinyes megtakarításokkal nem bírnak elűntetni. Különben nem az a bajunk, hogy terheink nagyok, hanem az, hogy a jövedelem kevés; meg kell felelnünk minden tőren, de nincs miből.

Az állam pénzügyi helyzete nehéz; Simonyi Lajos bizottságot küldene ki a baj orvoslására, mert már egyszer ki volt küldve ily bizottság. Szőlő épen a tapasztalásnak okula nem akarja a bizottság kiküldését. A most kiküldendő s már egyszer kiküldött bizottság közt az a különbség, hogy ez utóbbi tanult a maga kárán, az előbbi pedig tanulni akar a más kárán. De különben ha olyan 25, illetve 31 emberünk volna, kik a pénzügyi helyzet nehézségeit el tudnák tünnetni, a külföld tüstént exportálna minisztereknek. Nem a kormány, nem mi magunk vagyunk annyira oka pénzügyi calamitásunknak, mint inkább az általános európai üzleti és ipari pangás, a túrhatalon politikai viszonyok, s az, hogy egy állam égo fátyálval, roppant hadsereggel áll a határon, várva, hogy melyik államot dönteék romba. Hiszen azt se tudjuk, hogy három hónap múlva nem a béke vagy a háboru fogja-e papírjaink árát s egész pénzügyi helyzetünket megszabni.

Itt a 11-ik óra, hogy el kell határozunk magunkat valamire, kivinni azt, hogy Oroszország térjen haza békével, s hagyjon bennünket dolgozni.

Azután az ellenzékhez fordul szónok. Nekünk, mint a 306 Fábúsnak, együtt kell, pártkülönbség nélkül küzdenünk boldogulunkunk; a helyett azonban, hogy a pártok vállvetve igyekezzenek küzdeni, a nehéz viszonyokat megváltoztatni, még olyant is kell hallanunk parlamentünkben, hogy az absolutizmus jobb volt. E merényletnél még az angol lőpor-összeszküvés hőse, Guy Fawkes sem volt nagyobb.

A ház elé terjesztett budgetet megszavazza, megszavazza azért, mert már egyszer államadoságot szeretne behozni pénzügyi helyzetünkbe.

Szekely ipar.

A szekely háziipart és ipari oktatást terjesztő egyesület szővészeti tanmühelyében nemcsak az erdélyi s ezek között a brassói festett fonalaknak, hanem a bécsiéket is megpróbálta használni szőterményeire, de azok a kívánalmaknak nem feleltek meg tökéletesen s így kénytelen volt nagy portó és vám mellett Szászországból hozatni különösen a szines pamut (gyapot) fonalat azon szőterményekhez, melyek több színben állíthatnak elő. Az egyik kíváncsiolt pénz azon cikkekért ránk nézve elveszett, még csak kamatját sem remélhetjük valaha visszakapni, rézint egy alúnknál az ipar terén előbb álló nép szőmészségánál, rézint pedig nyers terményeinknek jelen viszonyok között oly távoli vidékre való nem szállíthatóságánál fogva.

Azon eszme, hogy mit bennmarazhatunk marasztuk benn, azon üdvös intézkedésre adott alkalmat, melyek szerint ma egyesületünk a nagyméltóságú földmívelés, ipar és kereskedelmi miniszterium által adott 500 frt segélyvel egy oly szines szép festődét (Schönfarberei) állíttatott be sepi-szent-györgyi Sándor István vállalkozó által, milyennel az ország egy vidéke vagy várossa sem dicsekedhetik. Nem csölem a hazai ily nemű ipart ezáltal kiszebbíteni, de az igazat kell kimondani akkor, midőn a szőhető anyagok állandó színéről van szó, ha nem is egyről-egyrig, de mindenesetre azokról, melyek a közel mult időkig mint igen kedvelt színek hordattak.

Vannak festők anyagok, mely magokban már azon tulajdonsággal bírnak, hogy a világosság hatására alatt színeket megváltoztatják, az ugyne-

vezett új színek, az ilyeneket nagyon természetes átfandó színű tenni a legtökéletesebb festőnek sem sikerül, de az olyanokat, melyek azzzá tehetők, oly állandó színekben állítja elő, hogy azok erős edző lugha sem hagyják el színeket, mint azt a próba igazolja.

Ezen festőde megindításánál az egyesület és vállalkozó előtt két czél volt kitűzve: egyik az állandó szín előállítás, másik az olcsóság s így a nagy közönségnek a festendő gyapjú és szőr, nem különben gyapot, len, kender, és jute fonaloknak olcsón való festetése. Sokszor hallottam és hallom most is, hogyha valaki török vörse, kávészin, zöld vagy sárga tartós színt akart festetni, nemcsak Brassóba, hanem Segesvárra, Medgyesre vagy Szegedbe kellett küldeni fonalat, s még sem volt tökéletes, mi onnan magyarázható meg, mert ily nemű iparosaink csak festettek, de nem voltak oklevés, szőtelés értelmében a szakértő képzett festők. Ezen bajon egy segített egyesületünk és a buzgó vállalkozó, hogy hozatott Szászországból egy tökéletesen képzett elismert festőt, ki itt most folytatja a festést s ez által jemei hazai ily nemű iparunkat.

A színek és azok festési árara bő tájékozást nyújt e táblázat, mely egyszersmint árjegyzék is.

Ár frt	Ár kr	Ár frt	Ár kr
Gyapot, len, kender és jute fonalak festése 100 kilóra számítva	90	Gyapjú és mindenmű szőfonalak festése 100 kilóra számítva	120
* Kékfejtő legsötétebb	90	* Király vörös (Scharlack)	120
* Világos kék	80	* Meggyeszin vörös (Carmasin)	120
* Török vörös (nem olajos) tartósabb	120	* Világos lila	100
* az olajos festésnél	120	* Sötét kék	90
* Kávészin	90	* Sötét és világos kék újszín	90
* Zöld	80	* Lila (sötét és világos)	70
* Fekete	70	* Zöld sötét és világos	90
* Sárga világos vagy sötét	90	* Mélyzöld újszín igen szép	90
* Minden divatszín újszínekben	90	* Kávészin barna	90
		* Fekete	90
		* Sárga narancs és világos	90
		* Divatszín kívánat szerint	70

A csillaggal jelzett színeknek állandók egy a gyapjú mint a gyapot félféknél, a mások is tartósak ugyan, de még is állandó színek nem mondhatók, melyeket ez idő szerint még a legnagyobb gyárosok sem állíthatnak elő; különben is kevés van olyan szín s mi van az is kevésbé kedvelt szín. Figyelmet érdemel itt még azon körülmény is, mely szerint akár a gyapjú akár a gyapot félfestésével ma egyszer 10 kiló küldetik egy szinből festésre 10 % árelengedés, 20 kilónál 15 % kedvezmény adatik a beküldőnek; 10 kilón felül már mint nagybani festés tekintetik. Selyem, szőr, posztó és gyapot ruhákat is újból festenek s ha tetszik színezett nyomással is ellátnak.

Ily viszonyok között nem lehet elég melegen ajánlani hazai nagyobb szines fonal kereskedőink és általában a festők közönségnek a sepi-szent-györgyi záp szines és állandó színt festő festőde igénybevételét, melyhez megrendelést elfogad nagyban és kicsinyben kereskedő Sándor István Sepi-Szent-Györgyön.

Nem vizsketegegből vagy tán eddigi festőink becsmérlése végett hozom e tényt a hazai közönség tudomására, hanem egyszerűen azon okból, hogy pártoljuk a jót s ez által buzdítunk a többieket is a kor szerinti haladásra. y—e—

BELFOLD.

Nagy-Szeben, 1879. febr. 17.
(Román cucullorium.)

Tisztelt szerkesztő ur! Ma egy kis látványosságnak voltunk tanui.

A hirhét oláh deputatú tagjai Román Miron et consortes ma érkeztek vissza.

Az itteni oláh intelligencia, és az érsek tiszteletére faluról berendelt mintegy 100 lovasból álló banderium, jobb ügyhöz méltó buzgalommal sietett ki az indóházhoz.

A tüntető bevonulás elég rendben folyt le, és az igazság érdekében tartozunk annak kijelentésével, hogy a banderium idegen zászló között egyetlenegyen az ország színeit is látnak, de már az estői fátylaszereu alkalmával ezt az egyetlen zászlót is hiába kerestük.

Ezen, a magyarur nem tudós és megtanulni sen akaró oláh dászkalok érdekében rendezett deputatúók és tüntetések furcsa világot vetnek oláh atyáinkra.

Mi, kik itt közelebbről ismerjük Roman Mironot jól tudjuk, hogy a politikai chic és tapintat nem tartozik az érsek ur erős oldalához, s jól tudjuk azt is, hogy a mily határozatlan, ép oly népszerűtlen lefelé.

Azt azonban még se vártuk tőle, hogy egy ily ügyben, minden alkotmányos érzék nélkül eként exponálja magát.

Bélatunk, hogy ez idő szerint Baritiu befolyásolja az érsek urat, és hogy ezen tapintatlanságával éppen népszerűséget vadászt.

Nem csönlünk ágyuval veretést löni, és így mellőzzük azt, hogy Br. Siaguna és Román Miron között párluzamot vonjunk, annyit azonban megjegyezni kívánunk, hogy br. Siaguna nagyon szoréte nemzetét és hitfelekezetét, és azt óvszadakra kibató tettekkel is bebizonyította, de állhatatosan hisszük, hogy egy ily dászkalpolitikában magát ki nem játszotta volna.

No de végre ismeresze, hogy „Ugocsa non coronat” és mint már annyiszor, ismét fátyolt vethetünk a multra.

A kolozsvári vámhivatalról.

Tekintetes szerkesztő ur!

A „Kelet” mai 42-ik számának hirrovatában a vámkokat illetőleg a helybeli fővámbivatal azzal valódtatik, hogy azon pénzügyminiszteri rendeletet, mely a vámkoknak aranyban fizetését rendeli el, tévesen értelmezvén, a vámtízteéseknél a bankjegyeket és államjegyeket mereven visszautasítja.

A nélkül, hogy a cikk további észrevételei iránt nyilatkoznai szükségessének tartanám, csak is azon tényre kívánom becses figyelmét felhívni, miszerint a vámkok ezeltől is és minden körülmények között törvény szerint kizárólag ezüstben fizetettek; folyó évi január 1-től kezdve azonban nem pénzügyminiszteri rendelet, hanem az 1878. évi XXI. t. cz. XIII. cikkelye szerint a vámdíjak és melléskilletékek kizárólag aranyban fizetendők; ezüstben pedig csak is a rendeleti uton közre teendő feltételek mellett fogadandók el.

Ezen feltételeket, valamint azon határozatokat is, hogy egyáltalában, mely arany és ezüst pénznekem fogadhatók el a fizetésnél, az 1878. évbéli „Pénzügyi Közönyben” megjelent 71.906. számú pénzügyminiszteri körrendelet tartalmazza s ennek 1. 2. és 3. pontjai szerint a helybeli fővámbivatal, a midőn a vámfizetésekkel mindenféle papirpénzzeneket visszautasít: kétségtelenül helyesen jár el.

Tisztelettel vagyok a tek. szerkesztő ur kész szolgálja:
Nagy Bóla
pénzügyi igazgató.

A nagy közönség által és általunk is mélyen tisztelt pénzügyigazgató urnak fennebbi czáfolatára bátrak vagyunk megjegyezni, hogy a „Kelet” által emelt panasz tárgya a fennebb idézett rendelet daczára is csak fonákságnak marad. A fonákság pedig abban rejlik, hogy egy állami intézet saját állami pénzügyeit visszautasítja s nem fogadja el, bármily nagy agiot volna is hajlandó a kiváltó ugyanezen pénzzel ráfizetni. Egy kisebb városban, mint Kolozsvár, hol nem mindig lehet elegendő aranyat vagy ezüstet találni, e rendszabály sokakat megakadályozhatna abban, hogy a vámhivatalnál saját tulajdonukhoz jussanak. Ha tehát nem is a vámhivatal, hanem a miniszterium a hibás, akkor is egy hisszük a pénzügyigazgatósnak volna első sorban hivatott ez intézkedés megváltoztatását sürgetni.

A románság és a magyar nyelv.

Tisztelt szerkesztő ur!

Becses lapjának idei 42-ik számában mondatik, hogy itt egyik román esperesnél a napokban egyházi gyűlés volt, s a gyűlésben egyik világi tag magyarul akart beszélni, de az esperes neki megtiltotta.

Mintán a helybeli román esperesek egyike én vagyok, tisztelettel kérem, sziveskedjék megnevezni becses lapjában, melyik román esperes volt az, kinél a napokban egyházi gyűlés tartott, melyben egy tag magyarul akart beszélni? mert nálam semmi egyházi gyűlés nem volt.

Különben a mi illeti a magyar szólást, ha valakinek kedve van magyarul szólni elnökletem alatt tartott egyházi gyűléseken, annak mindenkor szabad, és pedig nem csak magyarul, hanem akár mely megérthető nyelven is, mert Jézus valása nem ismer nemzetiséget.

Igaz, hogy a g. ka'h. egyház nyelve nálunk Erdélyben a román, de azért a hívek elől nincs elzárva az ut, más nyelven adni elő óhajait lelki pásztora elébe.

Feleletet várva, mert addig a közleményt velem szemben köholmánynak tartom, van szerencsém maradni.

Kolozsvárt, febr. 20-án 1879.

Tiszteltje

Pap Gábor,
kolozsv. g. kath. főesperes.

Készéggel és örömmel adtuk tőrt a mélyen tisztelt lelkész ur fennebbi nyilatkozatának. Minthogy azonban Kolozsvárt csak két esperes van és főtiszt. Pap Gábor ur saját állítása szerint nem volt az, ki a magyar nyelv beszélése ellen tiltakozott s minthogy továbbá kártarsa ez ideig hallgat a kérdéssel, magában a fennebbi levélben meg van adva azon kérdésre a válasz, hogy ki ellen volt eredetileg a felszólalás intézve.

TÖRVÉNYSZÉKI CSARNOK.

Marosvásárhely, 1879. febr. hó.

Velczán Miklós kolozsvári törvényszéki irodatiszt fegyelmi végtárgyalása.

II. Második közlemény.

(Folytatás.)

Sicoje János terhelő vallomása után felolvastatik 2-or Biró Szimion vallomásából az ide vonatkozó részek. Vallomásának 12-ik és 16-ik pontja. Terhelőleg fall Sicoj János lelkész ellen; becsmerőleg maga fell, Az esetet majdnem egészen úgy adja elő, mint Sicoje. Velczán Mik-

lós vádlott ellen is terhelőleg vall; de megjegyzi, hogy személyesen csak egyszer találkoztott Velczánal, a midőn magát atyja helyett kiadta; vallomása szerint Velczán akkor tudta, hogy ő nem Biró Györgye, a kinek magát kiadta. Vallomása további részében azokat adja elő, a miket Velczánról Sicojtól a lelkésztől hallott; e vallomások azért érdemelnek figyelmet, mert — mint mondja — Sicoj nem egyszerre, hanem apródunként — a mint az esemény folyhatott — mondta el neki, hogy Velczán (a kit ez ügyben főintézőképen nevezett meg neki Sicoj) mit mondott a további teendőkről és az ügy kimeneteléről. Biró Szimion vallomása a Sicoj lelkészével ugyanazonos és azt megerősítai látszik.

Felolvastatik 3-or Biró Petru vallomása, szintén több pontját erősíti meg a Sicoj vallomásának; a többek közt azt, hogy másodizben testvére Biró Szimon helyett, egy fogadott emberrel ment Velczánhoz, a ki Sicojtól röviden kérdezte:

Velczán: Ezek az elhunyt fiai?

Sicoj röviden felel: „Ezek,” és erre vonatkozólag semmi további kérdést Velczán nem tett (a szükséges óvatosságot mellőzte).

Továbbá meg egy lényeges pontban megerősíti Sicoj vallomását, abban t. i. hogy Velczánnak „sziveségőért” 15 forintot adott; ő azonban azt mondja, hogy adja leányának, a ki a pénzt atyja tanácsára el is fogadta.

Felolvastatik 4-or Velczán Miklós vallomása. Következeken tagad minden bűnrészességet Sicojjal. Azt állítja, hogy ő tudtán kívül részedetett Sicoj által. Sicoj Biró Szimiont neki Biró Györgye neve alatt állította előbe és ő ezen jőhiszben küldte az ajánló írással dr. Fibánhoz és e jőhiszbenben járt el, mint az „Anker” újszónok, az azután történeteknél is.

A vizsgálóbíró azon feltett kérdésére, hogy 1871-től kezdve, midőn kir. törvényszéki irodatisztnek kinevezetett — a fennálló szabályok tilalma daczára — miért folytatta három éven át, államhivatalnok létére, az „Anker” biztosító-társaság újszónokságát; vádlott szóról-szóra így felelt:

„En a magyar nyelvet nem bírván, a magyar nyelven kiadott miniszteri körrendeleteket nem olvastam s így az erre vonatkozó szabályokat nem ismertem.”

A vizsgálóbíró azon kérdésére, hogy:

— „Előjön, hogy ön azt mondta a biztosítási összeg kifizetésekor magyarul Sicojnak, hogy Biró Petru is adhatna önnek valamit; mit mond erre nézve?

Vádlott szóról-szóra így felelt:

— „Határozottan kijelentem, hogy én magyarul nem tudok, csak is egyes szokat, és így Sicoj Jánossal magyarul nem is beszélhettem”

A Sicoj vallomásából csupán egy körülményt ismer be, hogy tudniillik 3 nyulat és 1 özet vitt Sicojtól ajándékba Albrecht Adolfnak az „Anker” főújszónokának. „Hogy miért küldé Sicoj azt — ugymond — nem tudom. En épen Nagyszébenbe utaztam nagybénihez; Sicoj kért, hogy vigyem el az ajándékokat Albrechtnek Szébenbe; én elvittem, ennyi az egész.”

Vádlott Velczán szembesítettett Sicoj Jánossal és Biró Petruval, ezek vallomásaikat szemébe mondták.

Velczán azonban megmaradt tagadásra mellett s rágalomnak nevezte a vallomásokat.

Olvastatik 5-or dr. Fibán Károly vallomása. „A biztosítás felvételekor — ugymond — a miejött az orvoshoz megy a fél, az újszónoknál kell jelentkeznie; a ki a személy ugyanazonosságát bizonyítja s az erről szóló jegyzőkönyvet aláírja; ez ajánló írással jön aztán a fél az orvoshoz. Ezt Velczán újszónok ur eszközölvén; nekem nem lehettek kételyeim a személyazonosságot illetőleg.

Vádlott Velczán beismeri, hogy bizonyít a azonosságot, de ő feltétlenül hitt Sicojnak, a ki neki ezt állította.

Olvastatik 6-or Sicoj Anna vallomása.

Vizsgálóbíró: Ismerem-e Velczán Miklós és honnan?

Tanu: Ismerem; mert Sicoj Juonnál láttam.

Vádlott azt állítja, hogy sohasem volt Sicoj Juonnál.

Felolvastatik 7-or lovag Bálint Szimion vallomása,

Vallomása Sicojra vonatkozik. Velczánra vonatkozólag nem tud semmit.

Felolvastatik 8-or a vádlott Sicoie és társai, köztük Velczán Miklós ellen hozott vádhatározat.

Felolvastatik 9-or az első bíróságitétele, a mely szerint csalásért Sicoj Juon 6 évi súlyos börtönre; Biró Petru 2 évi súlyos börtönre ítéltetnek beismerések alapján. Vádlott Velczán Miklós pedig a bprts. 287. § értelmében csakis bizonyítékok elégtelensége miatt a családja alól felmentetik.

Felolvastatik 10-or Velczán Miklós fellebbezése a másodbírósághoz, melyben tekintettel azon körülményre, hogy államhivatalnok lévén, a csakis bizonyítékok elégtelensége miatt való a bprts. 287. §-a szerinti felmentés miatt, állami hivatalát vesztetheti el, kéri, hogy ítéltetlannak ítéltesse.

Felolvastatik 11-er a marosvásárhelyi kir. ítélőtábla ítélete, a mely szerint az első bizó-ság ítélete „teljártalmulag helybenhagyatik.”

Felolvastatik 12-er és 13-ór vádlott Veltzán a 10-ik sz. a. felolvasatához hasonló feleb-bezés a legfőbb ítélőszékhez és arra hozott végzés, mely szerint: „Rendkívüli felülvizsgálat-ra alapos ok fenn nem forogván, akét bi-róság által egyhangulag hozott ítélet ellen beadott fellebbezés visszautasítatik.”

Felolvastatik 14-er. A bünper bevég-ződése után vádlottnak a fegyelmi bíróságnál törté-nét kihallgatásáról felvett jegyzőkönyv; a melyben ugyanazokat vallja és ugyanazokat tagadja, mint a bünper rendjén.

Vizsgálóbíró: Mennyi ideig volt ön le-tartóztatva?

Vádlott Veltzán: Nyolcz hóig voltam vizsgálati fogságban.

Felolvastatik 15-ör az első foku fegyel-mi bíróság a kolozsvári törvényszék vádhatározata, ítélete és indokai, a mely szerint vádlott Veltzán Miklós kolozsvári törvényszéki írodatszt az 1871-ik évi VIII. törvénycikk 20-ik §-a b) pontja értel-mében, mint „olyan bírósági hivatalnak a ki botrányos magaviselete miatt, a tiszteletre és bizalomra méltatlanná vált” ugyanezen törvénycikk 22-ik §-d) pontja értelmében hivatalvesztésre ítélte.

Felolvastatik 16-ór vádlott Veltzán Mik-lós felebbezése a kolozsvári (első foku) fegyelmi-bíróság hivatalvesztést kimondó ítélete ellen.

A bizonyítási eljárás be lévén fejezte, az el-nök felhívja a fegyelmi bíróság tagjait, ugy vádló és védő urakat, kívánnak-e még valamit felolvas-tatni?

Bírák: nem kívánnak.
Kövadó: nem kíván.

Védőügyvéd: Kéri újlag felolvasatni Bíró Szimonnak a végítárgyalások telt vallomását.

Felolvastatik; a mely szerint ő Veltzán Miklóssal személyesen csak egyszer találkozott, a midőn magát atyja helyett kiadta, de vallomása szerint Veltzán akkor tudta, hogy ő nem Bíró Györgye, a kinek magát kiadta. A többire nézve, a mit Veltzán ellen vallott, megjegyzi, hogy azo-kat neki Sicoj mondta el apródként, a mint az őgy haladott; de neki azon körülményekről csak közvetett tudomása volt Sicoj után.

Védő: kérné még a vádlott előéletéről ta-nusdokok erkölcsi bizonyítványt felolvasatni.

Elnök: az erkölcsi bizonyítványt én is ke-restem; de az iratjegyzékekben nem fordul elő s nem volt előkaptható.

Egyéb felolvasni való nem lévén, elnök fel-hívja a kir. főügyesség képviselőit vádindítvány előterjesztésére.

A sikerült vádbeszéd és érdekes vádbeszéd után a fegyelmi bíróság — hosszas tanácskozás után — a tárgyalási teremben ujjalgmegjelenéven, kihirdet-tett a következő ítélet:

„Ő felsége a király nevében!

A marosvásárhelyi magy. kir. ítélő-tábla mint másodfoku fegyelmi bíróság Veltzán Miklós kir. törvényszéki írodatszt ellen indított és első bíróságilag mult 1878. szeptember 8-án 36 fegyel-mi sz. a. kelt ítélettel elintézt fegyelmi ügy-ben vádlott Veltzán Miklós részéről történt fel-bebészés következtében folyó 1879. február 6-án tartott nyilvános szóbeli végítárgyalás alapján kö-vetkezőleg ítélte: A kolozsvári kir. tszéknek 1878. szeptember 8-án 36. sz. a. kelt fegyelmi bírósági ítélete, mely által vádlott vétkesnek nyil-vánított és hivatal vesztésre íteltetett, másod-bíróilag megváltoztatik, és Veltzán Miklós az 1871. VIII. t. cz. 20. §. b) pontja szerint minő-sítettnek kért vétkesség terhe alól ezennel felmen-tetik. Indokok: Ugy a kir. ügyesség, vala-mint a kir. főügyesség részéről vádálapul főleg azon nézet állítatott fel, miszerint Veltzán Mik-lós vétkessége s ezzel együtt az 1871. VIII. 20-ik §-a b. pontjának alkalmazása önként s okse-zően következik abból, hogy vádlott felett a ca-lás miatt folytatott bűnygyben mindhárom el-járó bíróság a bprts 287. §. alapján, tehát csak ki bizonyítékok elégtelensége miatt men-tette föl.

Ezen vádálapot ezen bíróság a vétkesség kimondására szolgáló elegendő okul nem fogad-hatta el, s azon körülményben, hogy az eljáró bűnygy bíróságok a vádlottat csakis bizonyítékok elégtelensége miatt mentették föl, nem következ-tetheti azt, hogy ez által vádlott botrányosan vi-selt magát s a tiszteletre és bizalomra csak ezért méltatlanná vált; mert eltekintve arról, hogy az idézett fegyelmi törvény a kir. ügyész-ség érintett nézetére sehol sem szolgáltat alapot, azért sem volt ezen nézet alapul vehető, mert a fegyelmi törvény az egész ország területére érvé-nyes s ugy értelmezendő az erdélyi részekben, mint az ország többi részében, s nem lévén az ország többi részében az Erdélyben othonos büntető perrendtartás érvényben, önként következik, hogy nem az ezen bprts 287 §. szakaszából folyó s a volt osztrák törvények szerint értelmezett erköl-ci hátrány, hanem a fegyelmi vétség tárgyál-szolgáló tett megírására s bírói meggyőződés szerinti minősítése szolgálhat csak ítéleti alapul.

Ennek következtében a másodfoku fegyelmi bíróság a felmerült vádaset megvizsgálását tar-totta irányadónak, s miután Veltzán Miklós el-len csak egyedül Sicoie János vallomásának gya-nussága több olyan adatból következtethető, me-lyek ezen vallomást egyes részleteiben valótlannak tüntették föl, tehát ezen Sicoie Jánosgy

féle vallomásra bírói meggyőződés nem alapítható és miután a perirományokban semmi terhelő to-vábbi körülmény Veltzán Miklós ellen elő nem fordul, s olyan adat, vagy bizonyíték, mely vád-lott vétkességét következetesen indokolhatná, a kir. ügyesség részéről sem hozottott fel: Veltzán Miklóst a vétkesség terhe alól fel kellett men-teni.

Nem került el a másodfoku fegyelmi bírós-ág figyelmét azon körülmény, hogy Veltzán Mik-lós 1872-ik évben írodatsztá lett kinevezve s hogy ily hivatalos minősége dacára az „Anker” biztosító egyesület ügynökségét színtén 1872-ik évben elfogadta s ezt 1875 évben Kolozsvárra történt áthe-belyezéséig folytonosan vezette, s hogy így az 1872 ápril 4-én 4010 sz. a. kelt szolgálai uta-sítás 8-ik szakaszát határozottan megszegte; va-lamint nem került el a bíróság figyelmét Velt-zán Miklós védekezésének több helyen felhozott azon tétele sem, hogy ő azért szegte meg a szol-gálati utasítás ezen tiltó rendelkezését, mert az ál-lam hivatalos nyelvét nem érti, a kérdé-ses rendelkezést nem olvasta, annak tartalma-ról nyelvképesség hiánya miatt nem is értesülhetett, s általában magyarul alig néhány szavat tud kimondani; te-hát nem került el a bíróság figyelmét ezen val-lomásból folyó azon következtetés lehetősége, hogy Veltzán Miklós általában nyelvképesség hi-nya miatt államhivatal viselésére kép-telen, miután azonban az irányban, hogy Velt-zán Miklós államhivatalnoksága mellett az „An-ker” ügynökségét több éveken át fizetésért vitte-sem az ügyesség, sem a főügyesség részéről vád nem emeltetett, s miután a fegyelmi eljárások-ban a vádrendszer elvei szolgáltat irányadul, ezen utóbb érintett körülményt a bíróság vizsgá-lata és ítélete tárgyává nem teheté.

Eddig a másodbírói ítélet. Mi reméljük, hogy a kolozsvári kir. ügyesség és a marosvá-sárhelyi kir. főügyesség gondoskodni fog arról, hogy ha a vádlott a család vádjá alól bizonyí-tékok elégtelensége miatt ki is szabadult, de a másodbírósnak leend alkalma, a törvény és miniszteri rendelet két utóbbi durva megsértését is tanácskozása tárgyává teuni. Argus.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, 1879. febr. 21.

— „A Pont d'Arcy-ak” Sardon újabb drámája tegnap került először színpadra a kolozsvári színpadon. A közönség szépen megtöltötte a néző helyeket és jól fogadta az újdonságot. „A Pont d'Arcy-ak” egy francia vidéki várost s az ottani politikai pártok közötti celszövénnyel tárja elénk egy képviselőválasztás alkalmával s így a darabnak erős politikai háttér van; az előtérben azonban francia modor szerint egy házasságtörés és egy törvénytelen gyermekre vonatkozó mese áll se képezi a darab tulajdonképeni meséjét. A kidol-gozásban ezuttal a kitűnő francia író hosszadal-maskodott ugyan; de azt is ügyesen ellensúlyozta az alakok élénk színezésével, a párbeszédet és meg-jegyzéseket szellemességgel s néhány jelenet má-slyebb drámai hatású kidolgozásával. Röviden „A Pont d'Arcy-ak” megérdemelte a színpadhoz-at, frappans hatást ugyan nem keltett a közön-ségben, de kedves szórakozást nyújtott s minden-esetre megérdemli a többszöri megnézet is. Az előadás ahöz képest, hogy az első volt, elég jól folyt le, ámbar egy kicsit gyorsabban men-tetett volna; ilyen darabban igen sok flúg attól, hogy az előadás ugyeszlva gépiesen szabályos gyorsmenetű s egybevágó legyen. Különben na-gyon szabású u. n. kimagasló szerep egy sincs az egész darabban, amivel brilirozni lehetne s így csaknem természetes, hogy alig hangzott fel egy-szer kétszer a taps. Az egyes szereplők közül Kras-znainét (St. André báróné), Szentgyörgyit (Bro-chat A.) és Hunyadi Margitot (Clarisse) kell első sorban elismeréssel fölemlitenünk. Békessi Irmát, ki ezuttal lépett föl először hosszabb gyöngölke-dése után, első megjelenésekor két szép bouquet-t és szívfélves táppsal üdvözölte a közönség, je-lezve ezáltal, hogy Békessi Irma k. a. is azok közé tartozik, kiket közönségünk szívesen lát a színpadon; egyébiránt Békessi I. ezuttal is gondo-san, érzelmesen játszott s rokonszenves alakot mu-tatott be Aubry Marcelleben, s meggyőzhette az igazgatóságot, hogy Békessi Irma eltávozásával mindenesetre érzékeny csorbát fog szenvedni a társaság szervezete, melybenne előadásaink egyik legrokonszenvesebb alakját, s a közönség kedve-zését vezeti el. Szacsray (Fabrice), Szombathelyi (Clavejot), Gerő Lina (Lini, Fabrice jegyese), Boér H. (Denissard Zoi), Mihályfi (D'Elancourt Amary), Ga-bányi (Trabou), és Körösiné (Cotterein asszony) kezében voltak az est többi nagyobb szerepei s mindnyájan díszreteresen működtek közre az est sikerének biztosításához.

— A phonográphot e valóban csodaszerű kis szerzsmót tegnap kevesen hallgatták a „Nem-reti szállodá”-ban. Az annyira egyszerű s mégis bámulatos eszközök holnapi számunkban kissér-zelesen fogjuk ismertetni. Ezuttal csak ajánljuk a természetudomány minden barátjának, hallgassa meg, miként beszél, trombitál, énekel egy kis te-nyérni aczéllap.

— A kolozsvári sakk-kör alapszabályai megvitatására és ennek alapján alakuló köz-vitálatására, az érdeklődőket és résztvevőn

kíváncskat tisztelettel meghívjuk. Gyűlés ideje va-sárnap, febr. 23-ikán d. e. 11 órakor; helye a városbáz közgyűlési tanács termé. Az előkészi-tő bizottság.

— Stöger Béla, ki nek régebben igen kedvelt énekiskolája volt leányok számára, — mint örömmel értesülünk — azt többek fel-szólítására, f. év március elsőjén újból megnyitja. Értekezneti napokként 12—1 óráig saját laká-sán (Kismester-utca 1. sz. a.) Ajánljuk a szülők figyelmébe.

— Marosvásárhelyi hírek. Marosvá-sárhelyről írja levelezőnk: A helyi rom. kath. fő-gymnasiumban előfordult szembetegség — orvosi szakértői szemle szerint — nem egyiptomi szem-betegség, hanem trachoma, mely különleg nem is igen vehető észre. E tanodában trachomában 17-en vannak, a kik a baj felléptével rögtön szoros orvosi kezelést alá vettek, elkülönítve gyógyke-zeltetnek; de azért — e betegség nem lévén ve-szélyes és magára hagyatva is hosszabb idő alatt meggyógyulván — folytatják tanulásaikat ben az intézetben és öt napi gyógykezelés után ötön már teljesen felgyógyultak. A szülők megnyugtására örömmel közöljük e hiteles forrásból merített adatokat. A helyi tűzoltók közgyűlése méltányolva az érdemeket, két tiszteletbeli főparancsnokot és egy tiszteletbeli segédőt választott. Tiszteletbeli tűz-oltó főparancsnokká megválasztott dr. Lindner G. an-szebeni tűzoltók hazafi szellemű derék parancs-noka, az erdélyrészi tűzoltói szövetséget és a tűzoltás irodalmi ismertetése körül szerzett érdemeiért; to-vábbá Gamauf V. monostori tűzoltó parancsnok az 1876-iki nagy égés alkalmával a város megmentése érdekében tett eredményes közreműködésének hálás elismeréséül; továbbá tiszteletbeli segédőt megvá-lasztott Fekete G. kir. táb. pótbíró az egyet érde-keben szóval és tettel kifejtett nagy tevékenységének elismeréséül. Színházunkban ujjlag új darab lön be-mutatva. „Egy magyar huszár káplár Bécse-ben” mulattató vigjáték szép számú közönség előtt és sikerülten adatott, különösen Benkő Jólán, (Te-réz) Komáromi (István káplár) és Kazaliczki (Vendelin) jól játsztak. Tegnapelelt (február 18-án) „Egy katoná története” című leg-újabb hatásos francia dráma igen jól sikerült előadásban került színpa. A szerepek R. Nagy Ró-za kivételével (a ki énekelné jól tud, de beszéde oly énekeszerű hógópas hogy érthetetlen) mind jó kezekben voltak, Komáromi, Kazaliczki, Csabi és Zádor, továbbá Benkő Jólán, Stupáné, Zádorné és Jakabné Ujjalusi Gizella, mind első rendű és kitűnő tagjai a Sztpa színtársulatnak és játé-kuk ma is valóban nagyon szép és élvezhető volt. És nem feledhetjük el a kis Károlyi Julcsát, a ki Adriant, a tudtán kívül, hamisan valló és aty-ját — akarata ellenére, gálja rabságra juttató kis leányt, szeretetre méltólag, meglepően játszo-ta és minden tekintetben sokkal jobban játszott, mint a mamája (Károlyné Nagy Róza.) A közönség nyílt jelenetben zajos tapsviharral fejezte ki elismerését e 8 éves kis leány szép játéka fö-lött. A florenzi vonós négyes tegnapelelt tartot-ta a második és ezuttal utolsó hangversenyét a Transsylvaniaiban, kis számú, de intelligens kö-zönség előtt. Mondanunk is fölösleges, hogy az elbűvölő játékok a közönség lelkesülten megtap-solta. A helyi takarékpénztár február 24-én tart-ta meg 10-ik évi rendes közgyűlését. Mint érte-sülünk, a részvényesek ez évben is 24% nyere-ményben részesülnek. Argus.

— Kassainé Jászay Mari asszony, 66 hó 13-án, 14-én, 15-én lépett fel mint vendég a győri színpadon. Először „Galatheában”, aztán a „47-ik czikkben” mint Cora és végül Racine „Phaedrájában” ragadta tapsra a minden este nagy számmal megjelent közönséget.

— Csak rémhír. Az a hír terjedt el teg-napelelt N.-Váradon, hogy az erdélyi részekben ki-űtött a pestis, már száz meg száz ember halt el, s az ujságoknak meg van tiltva arról csak egy kukkot is szólni, holott már széthocsáttattak a tanintézetek növendékei is. A hírből csak annyit igaz, hogy a növendékek szétbocsátása a szembe-teség, de nem a pestis miatt történt.

— Carneval. De ésen az önkényes tűz-oltó-egylet e hó 15-iki báija felülmutta a mult évbőltek, a mi főleg az új főparancsnok Markus János (megyei tiszti ügyész s honvéhadnagy) buzgóságának tulajdonítható. A megjelenő háziasz-szonyt: Kovács Samuné urhölgyet nagy tisztelet-tel fogadták, díszes emelvénnyel is készítve számára. A műkedvelők terme fel volt díszítve tűzoltói jel-vényekkel. Egy transparenten a fölirat világított: „Lángoló szívvel olvasd a lángot.” A zenészek he-lyéről a Halassy Béla rajztafr által készített tánc-zerdent szembé. Megjelent b. Bánffy Dező fő-ispán is, nejevel. A terem csak hamar szűkűk vált. Előkelő és polgári családok szép egyetértésben vi-gadtak. A honvédtisztek csak nem teljes számban vettek részt a mulatságban. A szünóra elején a hölgyek két torta-nyereményt soroltak ki tiz-krajczáros jegyekkel, a mi negyven forintot jöve-delmezt az egyletnek. — Zilahon a törvény-széki ifjuság által rendezett bál kitűnően sikerült, s a nők társaságában a környék is igen szépen volt képviselve. — Bánfy-Hunyadon a kaszinó termében és javára e hó 15-én szép bált tartottak. Jelen voltak a hölgyek körül Herman, Schön, Pé-ter, Horváth kisasszonyok, sat. A fiatal asszonyok köréből Gyarmathy Zeigáné, Gajzágó Antalné (a cotillon előtánczosnője), Szentmarjai Dezsóné, Ki-lyéni Endréné, Török Károlyné, dr. Magoss Ká-

rolyné, Gothárd Zsigmondné urnők. A rendezők az egész estélyen át ritka buzgalommal működtek. Salamon kolozsvári zenekara játszott, a jó kedvet ugyancsak növelve. — A báli társaság hajnalban olt szét.

— A Béosben járt oláh küldöttség ellen az újdídoi „Szrebszi Nádor” című szerb nyelven megjelenő lap, az „Ell.” távirata szerint, ezeket írja: Minden loyális szerb, de a szerb püspöki kar is kárhoztatja azt a tüntetést, a melyet Mi-ran metropolita a magyar nyelv ellen kezdemé-nyezett. Ma már minden nem magyar nemzetiség törekszik megtanulni a magyar nyelvet. A kor-mány tehát vétkes mulasztást követne el, ha az állam polgárainak nem nyujtana kedvező alkalmat, hogy az ifjuság, a költséges magánoktatás nélkül is megtanulhassa az állami nyelvet. A „Szrebszi Nádor” párhuzamot von Magyarország és Horvát-ország közt, és azt mondja, hogy a szerb nemze-tiség és vallás nagyobb oltalomba részesül Ma-gyarországban, mint Horvátországban. A „Szrebszi Nádor” tiltakozik az ellen, mintha nemzetietlenítésről volna szó. Lám, lám!

— A Kisfaludy-társaság tisztújító ülé-sse tegnapelelt este ment végbe Lukács Mór el-nökele alatt. Elnökeknek Greguss Gyulai Pált ajánlotta, Ábrányi Kornél pedig Greguss Ágost-t. Megválasztott Gyulai Pál 21 szavazattal, míg Greguss 6 szavazatot kapott. — Alel-nökeknek ajánlották: Greguss Szász Károlyt, Hunfalvy Pál és Pulszky Ferencz Greguss Ágostot, Szász Károly pedig Zichy Antalt. Há-romszor szavaztak; kéztízben nem volt abszolnt többség az éres lapok miatt. A harmadik szava-zásnál Zichy Antal visszalépett. Greguss 15, Szász Károly 11 szavazatot kapott, tehát Gre-guss Ágost választáttá lett alelnöknek. — Az első titkári állásra Szász Károly Beóthy Zsoltot, Ágai Adolf Győry Vilmost aján-lta. — Megválasztott Beóthy Zsolt 22 szavazattal, Győry Vilmos 6 szavazata ellené-ben. Másodtitkárnak egyhangulag Csiky Gergely választottak, a ki Szász Károlyt ajánlott. Vita nem volt.

— Nem váltak be. Haynald Lajos kalocsai érsek, mint a magyarországi afrikai tár-sulat elnöke, kérdést intézett a belga-afrikai tár-sulat elnökéhez Strauss-hoz, [hogy az afrikai expedícióban résztvenni óhajtok egyenektől minő kép-zettség kívántatik. Erre a tegnapelelt érkezett levél-ben az érsek azon választ nyerte, hogy csakis tu-dományos képzettségtől egyének fogadtatnak el, mely kellekkel az eddig jelentkezettek nem bírván, fel-szólíttatnak mindazok, kik kellő tudományos kép-zettséggel bírnak és az expedícióban résztvenni óhajtanak, hogy mielőbb jelentkezzenek.

— Irtoztató bűnök miatt áll a krakkói fenyítő törvényszék előtt egy Filis Marianna nevű asszony. Első férjével született 10 gyermeke közül kilenczet csesemő korukban talányos mó-don elcsikkasztott, csak egy Ferencz nevű fiut ha-gyott életben. Az első férj meghalván, a vagyon a fura maradt, Marianna pedig özvegyi jogon haszonélvezetet nyert. Ekkor a lenelcházból 11 gyermeket vett ki dajkálás végett, — kik közül kilencz csakhamar ismét egész talányzerű módon meghalt; de habár ezek a gyermekek rég meg-haltak, azért a gonosz nő a lenelcházról folyto-nosan huzta a dajkálási fizetést, összesen 750 fr-t. Később az özvegyasszony egybekelt jelenlegi férjével, Filissel. Ekkor elhatározta első házias-ságából való fiát megmérgezni, hogy férje hagyatékát megkapja. E célból kenyérlabdákat ké-szített, azokba fosort tett s kínálta a fiúnak és a lenelcházból kivett gyermekek közül megma-radt Fraszka Konstantinnak, hogy vegyék be, az igen jó hideglelés és gilisztá ellen. A két gyer-mekek azonban rosszat sejtve, elszaladt a háztól s oda nem is tért többé vissza. Ezuttan Filissné Krakkó vidékéről ismét számtalan gyermeke-keket szedett össze dajkálás végett, kik kö-zül több természetellenes halállal mult ki, többet pedig eladott az idegeneknek, egyet pedig éheze-téssel ölt meg; ha a szülők gyermekeiket keres-ték, idegen gyermekeket mutatott azoknak. — Hogy hány gyermeket ölt meg a gonosz asz-szony, azt még eddig nem lehetett megállapítani.

— Felfedezte a lelket. Jäger Gusztáv stuttgarti tanár felfedezte a — lelket, s a „Kos-mos” című folyóiratban egész tanulmányt közöl felfedezéséről. A titokszerű anyag, melyben a lé-lek rejlik, szerinte — a fehérség, vagyis inkább annak paránya. A mig ez sértetlen, a lélek is meg van kötve, s egészen hatálytalan. A fehérség feloszlatásával ellenben szabadabb lesz a lélek, s mint önállóan működő tényező lép fel. A külön-böző szerveknek saját lélekanyaguk is van, u. m. izomlélek, májlélek, agylélek, ideglélek stb. Min-deniknek „szája” is különbözik. Gyűlölet, ag-godalom, félelem eseteiben észlelhetni lehet a lélek száját. A szellemi jelenségek — szeretet, öröm, vágy, bátorság stb. — mint a fehérség — feloszlatás segélyével fejthetők meg. Az alkalm-alom kifejlődő „szaganyagok” határoznak bensőleg is cselekvésünk vagy mulasztásunk fölött. — Ez a csodálatos felfedezés a tudományos világban nem csekély feltűnést keltett.

KÖZGAZDASÁG.

Gyulafehérvár hegyszéki tervezete.

Szerkeszté Rajner József.

(Folytatás.)

II-ik fejezet.

A hegyrendőrségről.

30. §. A hegyrendőrség fenntartása végett a hegyszék igazgató választmánya évenként 2 hegy-bíró és 8 szőlőosztást fogad fel.

Hegybíró s hegyszék csak ismert becsületes-ségű egyén lehet,

Ezek a hegyszék közgyűlésén meghatározott fizetést huznak a hegyszék pénztárából és azonki-vül részesülnek a gazdák által adandó kenyérrilet-ményből.

31. §. A hegybírók és csőszök minden a szőlőkben és szőlőházakban (présház és kolnokban) esendő károktól jót állni tartoznak és eszerint min-den hegybíró és csősz bizonyos vagyon értékét kö-teles kimutatni, mely szolgálai időjére biztosítékul szolgál.

32. §. A hegybírók és csőszök kötelesek szá-bállyszór esküt letenni — és a szolgálai idő alatt felismertett jelvényt, fegyverrel, kúrtel és csősz-könyvvel láttatnak el, melyeket mindig magukkal hordani kötelesek.

33. §. A felesketott hegybíró és csősz nyil-vános önek tekintetik és hivatalos felszólítására neki mindenki engedelmeskedni tartozik. Fegyverét csak jogos önvédelem esetében hasz-nálhatja.

34. §. A hegybíró joga és kötelessége a csőszök magaviselete és szolgálatuk mikénti teljesítése felett folytonosan őrködni.

A szőlőkben okozott károktól a hegybíró a csőszszel egyetemlegesen felelős és a mennyiben a kártévtől előadni nem tudnak, a választmány által a károsszegben elmarasztaltatnak.

Harmadszori elmarasztalással elbocsátatása azonnal eszörkötetik.

A hegybíró kötelessége a tulajdonost a meg-esett kárról azonnal értesíteni, s addig is a kárt megbecsülni s a kártérítési szükséges lépéseket meg-tenni.

Ha a becstével a tulajdonos meg nem öleget-nék, a hegykapitány vagy helyettese két választmá-nyi taggal állapítja azt meg.

35. §. A szőlő csősz köteles a szőlőben megfor-duló tulajdonost szőlőjén végig kísérni s a netáni kárt megjelölni.

36. §. Azoknak, kik nem szőlőművelés czöl-jából látogatják a szőlőhegyet, az egyes szőlőbe be-menni nem szabad, a csősz különben zálogot venni köteles.

A szőlőtulajdonos és hozzátartozói, kisérői, megjelenhetnek bármikor, de csak saját szőlőikben. Idegen szőlőbe tulajdonos engedelmé nélkül egy gazdának nem szabad megjeleni. Még a csősz ki-sérőével sem.

Szőlőrésze ideje alatt, még az egyes szőlőket elválasztó nyílt helyen sem szabad a csősz kísérete nélkül idegennek fel vagy lejárni.

37. §. Szőlőrészkor a csőszöknek semmi szin alatt sem szabad látogatásokat elfogadni.

Szőlőrészkor a hegybírók és csőszök számára étel és italemet hozók csak bizonyos kijelölt he-lyen a szőlőházban jelenhetnek meg, itt is sokáig tartozkodniuk nem szabad.

A csőszök feleségei vagy gyermekeinek ugy semmiféle rokonuknak sem szabad a szőlőben lakni.

38. §. Az ételt és italt hozók csak nappal reggeli 7 órától délutáni 5 óráig jelenhetnek meg és hazajövet nyílt kosárral vagy csomaggal szabad járniki.

Kinek családja ez ellen vét, szigoruan mogró-vatik s esetleg elbocsátatik.

39. §. A hegybírák és csőszök kötelessége ügyelni, hogy semmiuemű háziállat ne tartassék. Kutyaival senkinek sem szabad a szőlőben megjeleni.

Vinezalérek vagy kün lakó tulajdonosoknak sem szabad semmi nomű házi állatot szabadon tartani.

A szabadon levő kutyt a csősz elfogui, a szőlőket mellett s között lelni tartozik; ezen ki-vül a kutyatuladonost a hegyszék választmányánál feladni tartozik.

(Folyt. köv.)

A „KELET” magán táviratai.

Feladatott Budapestén febr. 21. 10 ó. 20 p. d. o.

Erkezett Kolozsvára febr. 21. 11 ó. 45 p. d. o.

A Novibazar feletti alkudozásra Kara-theodory basa mellé a szultán egy segé-det nevezett ki. A mostari megszállásról nincs szó.

A bolgár nemzetgyűlés holnap meg-nyitattik. Az oroszok bankot és fegyvert ingyen ígérnek a bolgároknak, ha B-ten-berg herceget választják meg fejedelemeük.

Románia visszavonta katonáit Arab-Tabiából a hatalmak határozatáig.

A delegatiók 27-én összeülnek.

Zsedényi holtteste szombaton elszál-lítottik Budapestre s hétéfn Lőcsén elte-mettetik. Pártunk koszorúval díszíti ko-porsóját.

Érték- és váltófolyam.

1879. február 20.

Magyar aranyjáradék	83.70.
„ kincstári utalv.	1 kibocsát . . .
„	2
„ keleti-vasut elsőbűség 2	118.30.
„	73.50.
„ állami kötvény 1876 év	66.50.
„ vasuti kölcsön	102.50.
„ földterhermentesítési kötvény	80.75.
temesi	76.—
erdélyi	75.80.
horv. slavon	85.—
magy. szőlődéma váltás	89.—
Osztr. egységes államadósság papírban	62.45.
„	63.35.
„ aranyjáradék	75.40.
1860. államsorjegy	114.60.
Osztr. nemzeti bank részvény	793.—
magyar. hitelbank	221.90.
„	221.50.
„	—
Cs. k. arany	5.56 1/2
Napoleon'd'or	9.35—
Német birod. mark	57.55.
London	116.90.

Felölös szerkesztő és kiadó-tulajdonos:

Bókésy Károly.

